

**KAMU GÖREVLİSİ TARAFINDAN DÜZENLENEN RESMİ
BELGEDE GERÇEĞİN İÇERİĞE EKSİK OLARAK
AKTARILMASININ CEZA HUKUKU SORUMLULUĞUNA ETKİSİ:
YARGITAY CEZA GENEL KURULU'NUN E. 2016/500, K. 2021/243
SAYILI KARARI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME**

*The Effect of Incomplete Writing of the Truth to the Content in the
Official Document Issued by a Public Officer on Criminal Liability: An
Evaluation on the Decision of the Criminal General Assembly of the Court
of Cassation Numbered E. 2016/500, K. 2021/243*

Eren AKPINAR*

ÖZET

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu (TCK) m. 204/2'de, kamu görevlisinin belgede sahteciliği suç olarak düzenlenmiştir. Suça ilişkin kanuni tarifte, resmi bir belgenin gerçeğe aykırı olarak düzenlenmesi seçimlik hareket olarak yer almaktadır. Gerçeğe aykırı belge düzenlenmesi, kamu görevlisinin belgeyi düzenlerken içeriğinde yer vermesi gereken hususları belirtmemesi veya gerçekte olduğu halden farklı olarak geçirmesi durumunda oluşur.

Çalışmamızda gerçeğe aykırı olarak düzenlenen belgede, gerçeğin içeriğe eksik olarak aktarılmasının failin ceza hukuku sorumluluğuna etkisi incelenmiştir. Bu kapsamda kamu görevlisinin gerçeğe aykırı olarak düzenlediği resmi belgenin, TCK m. 281'de düzenlenen suç delillerini yok etme, gizleme veya değiştirme suçuna sebebiyet verip vermeyeceği hususu ayrıca ihtimaller içerisinde değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sahte belge, gerçeğe aykırı belge, resmi belge, kamu görevlisi, suç delillerini gizleme.

ABSTRACT

In Article 204/2 of the Turkish Penal Code (TPC) No. 5237, forgery of a document by a public official is regulated as a crime. In the legal definition of this crime, the issuance of an official document contrary to the truth is included as an optional act. The issuance of a false document occurs when the public official does not specify the issues that should be included in the content of the document while issuing the document or states it differently than it actually is.

In our study, the effect of the incomplete writing of the truth to the content of the false document on the criminal law responsibility of the perpetrator was examined.

* Araştırma Görevlisi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Ana Bilim Dalı, Ankara, Türkiye, e-posta: erenakpinar@hotmail.com.tr, ORCID: 0000-0002-4206-995X

In this context, the issue of whether the official document issued by the public official contrary to the truth will cause the crime of destroying, concealing or changing the evidence of the crime regulated in Article 281 of the TPC has also been evaluated within the possibilities.

Keywords: *Forged document, false document, official document, public officer, concealing the evidence of crime.*

I. Olay

Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 02.06.2021 tarihli ve E. 2016/500, K. 2021/243 sayılı kararına konu teşkil eden olayda; bir kamu hastanesinde kadın hastalıkları ve doğum uzmanı olarak çalışan A, hastası H'nin sezaryenle doğum ameliyatını yapar. Ancak ameliyattan 4 ay kadar sonra H rahatsızlanır ve genel sağlık durumunun kötüye gitmesi üzerine aynı sağlık kuruluşuna başvurarak sezaryen doğumu yaptıran A'ya muayene olur. Bu muayenede, sezaryen doğum sırasında H'nin karnında gazlı bez unutulduğu tespit edilir. Bu sebeple H ikinci kez ameliyata alınır. Ameliyat, A ile birlikte doktor B ve C'nin katılımlarıyla gerçekleştirilir. Ameliyat sırasında hastanın karnında bulunan gazlı bez çıkarılır. Ameliyat sonrasında doktorlarca tutulan "ameliyat kayıt defteri"nde ("cerrahi not"ta) H'nin vücudundaki apseye ilişkin bilgiye yer verilmiş iken, bu apsenin sezaryen doğum sırasında vücutta unutilan gazlı bezden kaynaklandığına ve gazlı bezin vücuttan çıkarıldığına dair bilgilere yer verilmez.

II. Çözümlemesi Gereken Hukuki Meseleler:

Karara konu teşkil eden olayda çözümlenmesi gereken hukuki meseleler, sırasıyla şunlardır:

1) "Ameliyat kayıt defteri"nin hukuki mahiyeti ve gördüğü fonksiyon nedir? Bu defterin tutulmasına yönelik yükümlülüğün dayanağı nedir? Bu defteri tutmakla yükümlü olan kimlerdir? Bu defterde hangi bilgilere yer verilmesi gerekir?

2) Ameliyat sonrasında söz konusu defterde yer verilen bilgiler arasında hastanın vücudunda apse bulunduğu belirtilmesine rağmen, bu apsenin sezaryen doğum sırasında vücutta unutilan gazlı bezden kaynaklandığı ve bu gazlı bezin ameliyatla vücuttan çıkarıldığı bilgilerine yer verilmemesi, ameliyat kayıt defterindeki kayıtların sahteliği sonucunu doğurur mu? Şayet bir sahtelik mevcutsa hangi suç oluşur? Bunun özel sağlık kuruluşlarında

çalışan doktorların ceza hukuku sorumluluğu bakımından doğurduğu sonuç ne olabilir?

3) Sezaryen doğuma ilişkin malpraktisin gizlenmesi amacıyla gerekli bilgilere yer verilmeksizin tutulan bu kayıtla, ayrıca TCK m. 281’de tanımlanan suç delillerini yok etme, gizleme veya değiştirme suçu oluşmuş mudur? Bu suç ihmalî davranışla işlenebilir mi? Bu kayıtların sezaryen doğumu yapan doktorun yanı sıra doktor B ve C’nin müşterek imzasıyla tutulmasının, TCK m. 281’de tanımlanan suçtan dolayı sorumluluk üzerinde bir etkisi var mıdır?

III. Mercilerin Çözüm Şekilleri

Çanakkale Ağır Ceza Mahkemesi, “...tamamen veya kısmen sahte bir evrak tanziminin, gerçek bir evrakın değiştirilmesinin sahit olmayan keyfiyet ve ifadelerin sahit imiş gibi gösterilmesi, gerçek bir belgeyi yok etme veya sahte evrakı kullanmanın söz konusu olmadığı, müşterinin karın içi ve bağırsaklarda harabiyete sebebiyet veren apsenin karın içinde unutulmuş gazlı bezden kaynaklandığı belli ise de, apse sebebinin bu şekilde ilgili evrakta belirtilmemesinin, memurun zaptına memur olduğu ifadeleri zaptetmeme şeklinde işlenen sahtecilik suçunu akla getirebileceği, ancak sahtecilik suçunun bu şekilde işlenebilmesi için memura yapılan beyanların zapta geçirilmemesi gerektiği, bu durumun da söz konusu olmadığı, bu hali ile sanıklar yönünden resmi evrakta sahtecilik suçunun maddi unsurunun oluşmadığı...” gerekçesiyle A, B ve C’nin kamu görevlisinin resmi belgede sahteciliği suçundan beraatine 05.05.2009 tarihinde karar vermiştir.

Yargıtay 11. Ceza Dairesi, “...Katılan ...’ün, kadın doğum uzmanı sanık A tarafından sezaryen ile doğum yaptırıldığı, H’nin rahatsızlıklarının devam etmesi üzerine 21.10.2004 tarihinde genel cerrah olan sanıklar B. ve C’nin katılımıyla yeniden alındığı ameliyatta, ilk ameliyat sırasında katılanın karnında unutulmuş olan gazlı bezin çıkarıldığı, ancak adı geçen sanıklar tarafından bu durumun ameliyat ve tedavi evraklarına aksettirilmediğinin iddia olunması, katılan anlatımları, ameliyatta görevli tanık hemşireler ..., ..., ...’ın, doktor ...’in ameliyata dahil olduktan sonra gazlı bezin çıkarıldığını gördüklerini beyan etmeleri, sanık A’nın gazlı bezi çıkarttığını savunması, Adli Tıp Kurumunun 30 Haziran 2006 tarihli raporunda ‘apse poşunun içinde gaz görüldüğünün bildirilmesine karşılık operasyon kayıtlarında yabancı cisme ait herhangi bir kaydın bulunmadığı, batında herhangi bir operasyon sırasında kendi başına geç dönemde ortaya çıkan (3,5 ay sonra) bu tipte bir apsenin oluşumunun mümkün görülmediği, bu apsenin içeride unutulmuş

olan bir yabancı cisme bağlı geliştiğinin' tespit edilmesi karşısında, sanık doktorların ameliyat sırasında gözlemledikleri ve normal olmadığı aşikâr olan durumu, görevleri gereği tanzim etmek zorunda oldukları tıbbi belgelere işlemekle görevli oldukları halde, ilk ameliyatı yapan doktor sanığın eylemini soruşturma tehdidinden kurtarmak maksadıyla apsenin batında unutulmuş gazlı bez nedeni ile oluştuğunu bilerek ifade etmemek suretiyle gerçek durumu yansıtmayan biçimde belge düzenledikleri böylece atılı suçun unsurlarının oluştuğunu..." dikkate alarak 23.09.2013 tarihinde beraat kararını bozmuştur.

Çanakkale Ağır Ceza Mahkemesi, bozmaya uyarak A, B ve C'nin kamu görevlisinin resmi belgede sahtecilik suçundan 2 yıl 6 ay hapis cezası ile cezalandırılmalarına ve hak yoksunluklarına 17.04.2014 tarihinde karar vermiştir.

Yargıtay 11. Ceza Dairesi, ilk derece mahkemesi kararını düzelterek 11.11.2015 tarihinde onamıştır.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, A, B ve C hakkındaki karara "... somut olayda, belirtilen kural gereği ameliyat sonrası kayıt yapılması gereken ameliyat kayıt defterine, ilk ameliyatı yapan ve ameliyatın başından sonuna kadar bulunan kadın doğum uzmanı sanık A tarafından ameliyat evresi yazılmıştır. Sanık B ise cerrahi notu yazmıştır. Ameliyat kayıt defterinde apse izlendiği ve boşaltıldığı, kolon ve bağırsakların dikildiği belirtilmiş, sanık B tarafından yukarıda belirtilen şekilde cerrahi notu düzenlenmiştir. Her iki belgede de ameliyatta katılan H'nin karnından gazlı bez çıkarıldığı belirtilmemiştir. Sanık C ise, ameliyata gazlı bezin de çıkarılmasından sonra katılmış, ameliyata ilişkin herhangi bir belge düzenlenmemiştir. Resmi memur olan sanıklar A ve B tarafından, katılanın karnından gazlı bez çıkarıldığına düzenlemiş oldukları söz konusu belgelerde belirtilmeleri gerekirken belirtmemişlerdir. Böylelikle, bizzat içinde yer aldıkları bir olayı (vakıayı) düzenledikleri resmi belgelere kaydetmemişlerdir. Ancak, gerçekleştirmiş oldukları bu eylem, suç tarihinde yürürlükte olan 765 sayılı TCK'nın 339 ve 340. maddelerinde öngörülen ve yukarıda 4 bend halinde sayılan tipik fiillerden herhangi birine de uygun düşmemektedir. Sanıkların fiillerinin kanunun söz konusu ilgili maddelerdeki tarifine uygun düşmemesi nedeniyle, atılı resmi belgede sahtecilik suçunun maddi unsuru gerçekleşmediğinden bu suçtan cezalandırılmaları olanaklı değildir. Sanık C'nin ise ameliyatın evrelerine ilişkin düzenlemiş olduğu herhangi bir belge ve diğer sanıklara söz konusu belgelerin düzenlenmesi sırasında iştirak ettiğine ilişkin bir kanıt bulunmamaktadır. Sonuç olarak; 1) Sanıklar A ve B'nin eylemlerinin, kamu

görevlisinin resmi belgede sahtecilik suçunu değil, 765 sayılı TCK'nın 240 ve suç tarihinden sonra yürürlüğe giren 5237 sayılı TCK'nın 257. maddelerinde öngörülen "görevi kötüye kullanma" suçunu oluşturduğu, 2) Suçu bildirmeme suçundan diğer sanıklardan B gibi hakkında Biga Asliye Ceza Mahkemesi'ne ayrıca kamu davası açılıp, davanın zamanaşımı nedeniyle düşmesine karar verilen sanık C yönünden ise, ameliyata ilişkin herhangi bir belge düzenlememiş olması nedeniyle, beraat hükmü kurulması gerektiği" değerlendirmesiyle 22.12.2015 tarihinde itirazda bulunmuştur.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu, A hakkında, "...Sanık A'nın aşamalarda daha önceden yapılan sezaryen ameliyatında katılan H'nin karnında gazlı bez unutulmadığını savunmuş ise de diğer sanık B, tanıklar HO, KA ve NY'nin beyanları, Adli Tıp Kurumunun 30.06.2006 tarihli ve 2887 sayılı raporu ile tüm dosya kapsamında, 21.10.2004 tarihinde katılan H'nin ameliyatına sanık A'nın tek başına başladığı, daha sonra cerrahi müdahale gerektirmesi nedeniyle diğer sanık B'yi de ameliyata çağırdığı, ameliyata giren B'nin ameliyat bölgesini biraz daha açtığında karın içerisinde unutulmuş gazlı bezi gördüğü, bu gazlı bezi çıkardığı ve çöpe attığı, bu aşamaların tamamına sanık A'nın da şahit olduğu, ancak buna rağmen sanık A'nın doldurduğu ameliyat kayıt defterinde katılan H'nin karnından çıkarılan gazlı bezden bahsetmediği anlaşılmalı, sanık A'nın düzenlediği bu belgede katılan H'nin karnı içinde oluşan iltihaba ve bağırsaklarındaki delinmelere neden olan gazlı bezden bahsetmesi gerekirken kasıtlı şekilde bahsetmeyerek gerçeğe aykırı belge düzenlediği, bu suretle sanık A'ya yüklenen kamu görevlisinin resmi belgede sahteciliği suçunun unsurları itibarıyla olduğu kabul edilmelidir..." değerlendirmesiyle Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının itirazının reddine 04.05.2020 tarihinde karar vermiştir.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu, B ve C hakkında, "...A'ya iştirak ettiklerine dair adı geçen sanığın aşamalarda çelişen savunmaları dışında delil bulunmayan ve belirtilen belgenin ameliyata başlayan sanık A tarafından doldurulması gerektiği düşüncesiyle hareket eden sanıklar B ve C'nin sahtecilik kast ve iradesini haiz olmadıkları, ancak; ameliyata katılmış olmalarına, katılan H'nin karnından gazlı bez çıktığını bilmelerine ve ameliyathane kayıt defterinin ameliyata katılan doktorlar bölümünde kendi isimlerinin de yer alması nedeniyle bu belgeye yazılan notların kendileri açısından da sorumluluk doğuracak olmasına rağmen, sanıklar B ve C'nin belirtilen belgeyi diğer sanık A ile ortak bir irade içinde doldurmaları gerekirken bu sorumluluğun, ameliyata başlayan doktor olan sanık A'ya ait olduğu

inancıyla adı geçen belgenin doldurulması aşamasına katılım göstermeyerek görevlerinin gereklerine aykırı hareket ettikleri, bu suretle sanıklar B ve C'nin eyleminin TCK'nın 257. maddesinde yer alan görevi kötüye kullanma suçunu oluşturduğunu..." ifade ederek mahkûmiyetlerinin dava zamanaşımının gerçekleşmesi nedeniyle bozulmasına 02.06.2020 tarihinde karar vermiştir.

IV. Değerlendirmeler

1) “Ameliyat kayıt defteri”nin hukuki mahiyeti ve gördüğü fonksiyon nedir? Bu defterin tutulmasına yönelik yükümlülüğün dayanağı nedir? Bu defteri tutmakla yükümlü olan kimlerdir? Bu defterde hangi bilgilere yer verilmesi gerekir?

Belgede sahtecilik suçları, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun (TCK) 204 ila 212. maddeleri arasında düzenlenmiştir. Belgede sahtecilik suçlarından söz edebilmek için; sahte olarak düzenlenmesi, muhataplarını aldatacak şekilde değiştirilmesi, sahte olarak kullanılması, bozulması/yok edilmesi/gizlenmesi gereken bir belgenin varlığı gerekir¹.

Belge kavramına ilişkin bir tanım TCK'da yer almamakla birlikte, 204. maddenin gerekçesinde belge, “yazılı kağıt anlamına gelmektedir. Bu bakımdan, yazılı kağıt niteliğinde olmayan şey, ispat kuvveti ne olursa olsun, belge niteliği taşımamaktadır.” denilmek suretiyle ifade edilmiştir². Öğretide ise kavram düzenleyicisi belli olan, içeriği ile birlikte hukuki bir hüküm ifade eden yazılar olarak tanımlanmıştır³.

Belgelerin resmi, özel ve resmi belge hükmünde olmak üzere üç çeşidi bulunur⁴. Yargılamaya konu olayda, sahteliği tartışılan belge, ameliyat kayıt defteridir. Çalışmamızda belgede sahteciliğe ilişkin bir değerlendirme yapmadan önce ameliyat kayıt defterinin gördüğü hukuki mahiyet ve görev

¹ Ahmet Gökçen, Belgede Sahtecilik Suçları, 5. Bası, Adalet Yayınevi, Ankara, 2018, s. 47.

² Belge kavramı mevzuatımıza 5237 sayılı TCK ile birlikte girmiştir, Mehmet Emin Artuk vd., Ceza Hukuku Özel Hükümler, 19. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2021, s. 750.

³ Gökçen, Belgede Sahtecilik Suçları, s. 47; İzzet Özgenç, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 18. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2022, s. 134; Nevzat Toroslu, Ceza Hukuku Özel Kısım, 10. Baskı, Savaş Yayınevi, Ankara, 2019, s. 226; Mahmut Koca/İlhan Üzülmöz, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, 8. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2022, s. 835; Durmuş Tezcan/ Mustafa Ruhan Erdem/R. Murat Önok, 19. Baskı, Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021, s. 1041; Veli Özer Özbek vd., Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, 5. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2013, s. 753.

⁴ Gökçen, Belgede Sahtecilik Suçları, s. 75; Koca/Üzülmöz, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, s. 839.

kapsamında düzenlenmesine ilişkin yükümlülüğün öncelikle ortaya konması gerekmektedir. Zira resmi belgede sahtecilik suçundan söz edebilmek için kamu görevlilerinin görevleri kapsamında düzenlemekle yetkili oldukları bir resmi belgenin tespiti gerekir⁵.

Resmi belge, kamu görevlisinin görevi gereği düzenlemekle yetkili olduğu belgedir⁶. Bir belgenin, resmi belge olarak kabulü için mevzuatın belirlediği usul ve esaslara uygun bir şekilde kamu görevinin gereği olarak meydana getirilmesi gerekir⁷. Ameliyat kayıt defterinden, Yataklı Tedavi Kurumları İşletme Yönetmeliği'nin 114. maddesinde, “*Ameliyatı yapan uzman, ameliyatın sonunda yaptığı ameliyatı ameliyat kayıt defterine kaydeder.*” denilmek suretiyle bahsedilmiştir. Bu husus dikkate alındığında, kamu görevlisi olan doktorun görevi kapsamında ameliyat kayıt defteri düzenlemesi durumunda, oluşturduğu ameliyat kayıt defteri resmi belge niteliğine sahip olacaktır. Ameliyat kayıt defterinin, kamu görevlisi olmayan özel bir sağlık kuruluşunda çalışan doktor tarafından düzenlenmesi durumunda ise böyle bir belge resmi belge niteliğini kazanamayacaktır. Özel belgedir.

Yataklı Tedavi Kurumları İşletme Yönetmeliği'nin 114. maddesinde, ameliyat kayıt defterinin, ameliyatın sonunda işlemi gerçekleştiren uzman doktor tarafından kayıt altına alınacağı düzenlenmiştir. Kayıt defterinin nasıl doldurulacağı, hangi hususların içeriğinde bulunacağı hükümde yer almamaktadır. Bu durum sebebiyle ameliyat kayıt defterinde hangi bilgilerin yer almasının gerektiğinin tespitinde, bir yazının belge olarak kabulü için aranan unsurların yol gösterici olacağı kanaatindeyiz⁸.

Belgelerin, sahip oldukları içerik itibarıyla ispat aracı olması, bir irade beyanını aktarması, açıklaması veya varlığı ile bir şeyin gerçekliğinin

⁵ Koca/Üzülmez, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, s. 733.

⁶ Gökçen, Belgede Sahtecilik Suçları, s. 75, Koca/Üzülmez, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, s. 839.

⁷ Tezcan/Erdem/Önok, Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, 1046; Özbek vd., Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, 758.

⁸ Ceza hukuku anlamında bir yazının belge olarak kabulü için, belgenin yazılılık, hukuki bir içeriğe sahip olma ve düzenleyicisinin belirli olması şeklinde üç unsurunun bulunması gerekir. Olayımız itibarıyla belgenin içeriğine yazılması gereken hususları tespitinde hukuki bir içeriğe sahip olma unsuru belirleyici olacaktır. Bununla birlikte düzenleyicisinin belirli olması unsuru da belgenin kim tarafından meydana geldiğinin belgeden tespitini sağlar. Bu husus dikkate alındığında ameliyat kayıt defterinin ceza hukuku alanında belge olarak kabulü için ameliyata katılan doktorlar tarafından imzalanması veya en azından düzenleyenin içeriğinden anlaşılması gerekir.

tespitini sağlaması gerekir⁹. Hukuki bir içeriğe sahip olma olarak ifade edilen belgenin bu unsuru, belgenin düzenlenmesiyle birlikte hukuk âleminde bir etki doğurmasını, hukuki bir hüküm ifade etmesini karşılar¹⁰. Belgeler, sahip oldukları içerikle birlikte kendi varlığı dışındaki hukuki öneme sahip bir konuda delil teşkil eder. Bu nedenle belgenin düzenleniş sebebi açısından zorunluluk ifade eden, hukuken önemli ifadelerin/olayların içeriğine aktarılması gerekir¹¹.

Ameliyat kayıt defteri, gerçekleştirilen ameliyat ve onun seyri sırasındaki olayları belgelendirmek amacıyla düzenlenmektedir. Ameliyat kayıt defterinin gerçekleştirilen ameliyat açısından ispat aracı olduğu dikkate alındığında; içeriğinde hangi ameliyatın gerçekleştirildiği, kimlerin işleme katıldığı, ameliyata ilişkin evreler, ameliyat sırasında karşılaşılan durumlar ve uygulanan önlemler gibi delil aracı olduğu ameliyata ilişkin önemli hususları içeriğinde barındırması gerekir. Gerçekleştirilen ameliyata ilişkin önem arz eden bu hususların ameliyat kayıt defterinin içeriğine yansıtılmaması, belgenin göstermesi gereken delil fonksiyonunu yerine getirmesini önler. Öyleyse gerçekleştirilen ameliyatla ilgili olan ve hukuken önem arz eden olayların içerikte yer alması bir zorunluluktur.

Öte yandan ameliyat kayıt defterinin içeriğine, ameliyata katılan uzman doktorların kimler olduğunun yazılması, belgenin bir diğer unsuru olan kim tarafından düzenlendiğinin tespit edilebilir olmasını da sağlayacaktır. Bir belgenin kim tarafından düzenlendiği, belgenin içeriğinden veya üzerindeki imzalar aracılığıyla tespit edilen bir unsurdur¹². Kim tarafından düzenlendiği yazının içeriğinden veya üzerinde bulunan imzalardan anlaşılamıyorsa, bu şekilde meydana getirilen bir yazı belge niteliğine sahip değildir. Ameliyat kayıt defterinin niteliği itibarıyla, kim tarafından düzenlendiğinin imzalar yoluyla tespiti daha yerinde olacağından, defterin işlemi gerçekleştiren uzman doktorlar tarafından imzalanması ayrıca bu unsur gereğince de bir zorunluluktur.

⁹ Sahir Erman, Sahtekarlık Suçları, İ. Ü. Fen Fakültesi Basım Atölyesi, İstanbul, 1987, s. 319; Özbek vd., Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, s. 755.

¹⁰ Erman, Sahtekarlık Suçları, s. 319; Toroslu, Ceza Hukuku Özel Kısımlar, s. 229; Özbek vd., Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, s. 755.

¹¹ Erman, Sahtekarlık Suçları, s. 432.

¹² Doğan Soyaslan, Ceza Hukuku Özel Hükümler, 12. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2018, s. 516.

2) Ameliyat sonrasında söz konusu defterde yer verilen bilgiler arasında hastanın vücudunda apse bulunduğu belirtilmesine rağmen, bu apsenin sezaryen doğum sırasında vücutta unutulmuş gazlı bezden kaynaklandığı ve bu gazlı bezin ameliyatla vücuttan çıkarıldığı bilgilerine yer verilmemesi, ameliyat kayıt defterindeki kayıtların sahteliği sonucunu doğurur mu? Şayet bir sahtelik mevcutsa hangi suç oluşur? Bunun özel sağlık kuruluşlarında çalışan doktorların sorumluluğu bakımından doğurduğu sonuç ne olabilir?

Olayda yer alan ameliyat kayıt defterindeki kayıtların sahte olup olmadığına ilişkin bir değerlendirme yapmadan önce ilk olarak kısaca sahtecilik kavramına, daha sonra da belgede sahteciliğin türleri olan maddi ve fikri sahteciliğe yönelik açıklamalarda bulunmak gerekmektedir.

Sahtecilik, gerçeğin herhangi bir şekilde değiştirilmesini, bozulmasını ifade eder¹³. Gerçekte var olmayan bir şeye, gerçekmiş görüntüsü verilmesi, gerçeğin değiştirilmesi sahteciliğe sebebiyet verir¹⁴. Bünyesinde hile barındıran, aldatmaya elverişli olan, aslında var olmayan her şey sahtedir¹⁵.

Sahtecilik, kişilerin haksız bir menfaate erişmek için kullandığı vasıta¹⁶. Kavram, geniş anlamıyla birlikte kanun koyucu tarafından suç olarak düzenlenmiş bütün yalan şekillerini bünyesinde barındırır¹⁷. Ancak zaman içerisinde sahtecilik kavramına ilişkin bu kabul daraltılmış, toplumun doğruluğuna ve gerçekliğine inanmasının zorunlu olduğu para, mühür, damga ve belgelerde gerçekleştirilen hileleri karşılayacak hale gelmiştir¹⁸. Bunlar içerisindeki inceleme konumuzu da oluşturan belgede sahteciliklere, belgenin toplumsal hayat içerisinde hukuki sonuç doğuran bir fonksiyona sahip olması (delil niteliği taşıması) sebebiyle sıkça haksız menfaat elde etmek isteyen kişilerce başvurulmaktadır.

Belgede sahtecilik, bir belgenin sahte olarak düzenlenmesi, gerçek bir belgenin muhataplarını aldatacak şekilde değiştirilmesi, belgeyi düzenlemekle

¹³ Sahte, kelime anlamı olarak “bir şeyin aslına benzetilerek yapılan, düzme, düzmece; uydurma; gerçek olmayan, yalancı”yı karşılamaktadır, TDK Sözlük, <https://sozluk.gov.tr>, Erişim Tarihi 05.11.2023.

¹⁴ Soyaslan, Ceza Hukuku Özel Hükümler, s. 506.

¹⁵ Erman, Sahtekarlık Suçları, s. 1.

¹⁶ Erman, Sahtekarlık Suçları, s. 1.

¹⁷ Erman, Sahtekarlık Suçları, s. 1; Gökçen, Belgede Sahtecilik Suçları, s. 12.

¹⁸ Erman, Sahtekarlık Suçları, s. 1; Gökçen, Belgede Sahtecilik Suçları, s. 12.

yetkili kişinin gerçeğe aykırı olarak bir belge düzenlemesi gibi farklı şekillerle meydana gelebilir. Belge üzerinde gerçekleştirilen bu sahtecilikler, maddi sahtecilik ve fikri sahtecilik olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

Maddi sahtecilik, belgenin fiziki varlığıyla ilgili olarak gerçekleştirilir¹⁹. Doğrudan belgenin maddi varlığı üzerinde uygulanan değişiklikleri ifade eder²⁰. Maddi sahtecilikle birlikte fail, kişiler açısından aldatıcı sahte bir belge meydana getirir. Belge, baştan itibaren sahte olarak düzenlenebileceği gibi, fail tarafından gerçek bir belge üzerinde sonradan değişiklik yapılması yoluyla da oluşturulabilir²¹. Düzenlenmiş bir belge üzerinde sonradan yapılan silme, ekleme, karalama gibi işlemler yine bu kapsamda maddi sahteciliğe sebebiyet verecektir. Maddi sahtecilik, hem resmi belgelerde hem de özel belgelerde gerçekleştirilebilir.

Fikri sahtecilik, bir belgenin gerçeğe aykırı olarak meydana getirilmesidir²². Kamu görevlisinin belgeyi düzenlerken içeriğinde yer vermesi gereken hususları belirtmemesi veya gerçekte olduğu halden farklı geçirmesi durumunda oluşur. Sahteciliğin bu şekli, belgenin fikri içeriğine yöneliktir. Maddi sahtecilikten farklı olarak, belgenin maddi varlığı (fiziki) üzerinde herhangi bir değişiklik yapılmaz. Yalnızca bir belgeyi düzenlemekle görevli olan kamu görevlisi, gerçeğe aykırı olarak bir belge düzenler. Fikri sahtecilik hususu, TCK m. 204/2'de kamu görevlisinin görevi gereği düzenlemeye yetkili olduğu belgeyi, “gerçeğe aykırı olarak düzenlemesi” suça ilişkin seçimlik hareketle yer almıştır²³.

¹⁹ Soyaslan, Ceza Hukuku Özel Hükümler, s. 522.

²⁰ Zeki Hafizoğulları/Muharrem Özen, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Topluma Karşı Suçlar, 3. Baskı, US-A Yayıncılık, Ankara, 2017, s. 174; Soyaslan, Ceza Hukuku Özel Hükümler, s. 522.

²¹ Koca/Üzülmez, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, s. 843.

²² Toroslu, Ceza Hukuku Özel Kısımlar, s. 234; “...Medikal isimli iş yerinde diş hekimi olan sanığın, katılanın kızına estetik porselen diş tedavisi uyguladığı halde estetik amaçlı yapıldığından bahisle bedelinin ödenmeyeceği düşüncesi ile farklı işlemler yapıldığına dair gerçeğe aykırı içerikli 16.01.2009 tarihli fatura düzenlediği iddiası ile açılan davada; kamu görevlisi olmayan sağlık mesleği mensubu sanığın, düzenlediği belge özel belge olmakla birlikte düzenleyicisi olan sanık tarafından düzenlenmiş olması fakat içeriğinin gerçeğe aykırı olması nedeni ile eyleminin fikri sahtecilik olduğu ve TCK'nun 210/2. fıkrasında özel düzenleme içeren sağlık mesleği mensuplarının fikri sahteciliği olan gerçeğe aykırı belge düzenlemek suçunu oluşturduğu gözetilmeden özel belgede sahtecilik suçundan hüküm tesisi...”, Yargıtay 11. Ceza Dairesi'nin 17.09.2015 tarihli, E. 2013/9727 ve K. 2015/28726 sayılı kararı, <https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim Tarihi 08.11.2023.

²³ Sahte belge ile gerçeğe aykırı belge kavramlarının birbirinden farklı olduğu, maddi

Fikri sahtecilik yalnızca resmi belgelerde gerçekleştirilebilir. Resmi belge, kamu görevlisinin görevi gereği düzenlemekle yükümlü olduğu belgedir. Bu belgelerin, kamu görevlisi tarafından huzurunda gerçekleşen olayların ve irade beyanlarının olduğu gibi aktarılması suretiyle meydana getirilmesi gerekir²⁴. Bu yükümlülük yani içeriği itibariyle gerçeğe uygun bir belge meydana getirilmesi ancak kamu görevlilerine yüklendiğinden, fikri sahtecilik resmi belgelerde işlenebilmektedir²⁵. Özel belgelerde fikri sahtecilik TCK'da suç olarak düzenlenmemiştir.²⁶

Fikri sahtecilikte, kamu görevlisi şekli olarak gerçeğe uygun ancak içeriğiyle sahte bir belge meydana getirir. Bu durum, huzurunda gerçekleşmemiş olayların/ifadelerin huzurunda olmuş gibi gösterilmesi, gerçekleşmiş olayların hiç veya gereği gibi belgeye işlenmemesiyle ortaya çıkar²⁷. Kamu görevlisinin bu kapsamda belgede gösterilmesi gereken bir beyanı veya hukuken önem taşıyan bir olayı özellikle gizlemek için kısmi olarak geçirmesi de sahteciliğe sebebiyet verecektir²⁸. Burada önemli olan belgenin içeriğine aktarılmayan hususun, belgenin ispat fonksiyonu görmesi için düzenlenmesine sebep olan durum/olay bakımından ifade ettiği zorunluluktur. Ancak şu da unutulmamalıdır ki resmi belgede sahtecilik suçu, kasten işlenebilen bir suçtur. Suça ilişkin kanuni tarifin failin aldatma amacıyla hareket etmesi ayrıca belirtilmemiş olsa da kişinin seçimlik hareketleri gerçekleştirirken muhataplarını aldatmak

sahtecilik ve fikri sahtecilik şeklindeki Türk öğretisinde yer alan ayrımın kafa karıştırıcı olduğuna ilişkin görüş için bkz. Başar Pancaroğlu, “Sahte ve Gerçek Belge Kavramlarının Ceza Hukuku Bağlamında Değerlendirilmesi ve Sonuçları”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 2022, 28(2), 806-847, s. 825.

²⁴ Koca/Üzülmez, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, s. 853; Toroslu, Ceza Hukuku Özel Kısımlar, s. 241.

²⁵ Veli Özer Özbek, Ekonomi Ceza Hukuku Özel Hükümler, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021, s. 539.

²⁶ Özel belgede fikri sahteciliğe ilişkin olarak istisnai bir hüküm, 213 sayılı Vergi Usul Kanunu (VUK) m. 359/2'de yer almaktadır. VUK m. 359/2'ye göre, “*defter kayıt ve belgeleri tahrif edenler veya gizleyenler veya muhteviyatı itibariyle yanıltıcı belge düzenleyenler veya bu belgeleri kullananlar; hakkında on sekiz aydan beş yıla hapis cezasına hükmolunur.*”. Hükümde belirtildiği şekli ile örneğin muhteviyatı itibariyle yanıltıcı belge olarak gerçeğe aykırı bir fatura düzenlenmesi durumunda, kişi fikri sahteciliğe ilişkin belirtilen özel hüküm gereğince cezalandırılacaktır.

²⁷ Erman, Sahtekarlık Suçları, s. 429; Devrim Güngör, Resmi Belgelerde Sahtecilik Suçu, 1. Baskı, Yetkin Yayıncılık, Ankara, 2010, s. 92.

²⁸ Erman, Sahtekarlık Suçları, s. 432; Gülfer Akın, Resmi Belgede Sahtecilik Suçu, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2022, s. 303.

için hareketlerini gerçekleştirip gerçekleştirmediğini tespit etmek gerekir²⁹,³⁰. Resmi belge düzenlenirken içeriğine aktarılmayan bir hususun kamu görevlisi tarafından önemsiz görülmesi veya belge düzenlenirken içeriğe yazılmasının unutulması hallerinde, muhatapları aldatmak istenmediğinden resmi belgede sahtecilik suçu oluşmaz. TCK m. 257’de düzenlenen görevi kötüye kullanma suçunun somut olay özelinde tartışılması gerekir.

Bu bilgiler ışığında incelemeye konu olayı değerlendirecek olursak, ameliyat kayıt defterinde apseye sebebiyet veren gazlı beze ilişkin herhangi bir ifadenin yer almaması, belgenin düzenlenmesi açısından önem taşıyan bir hususun belgenin içeriğine aktarılmaması anlamına gelir. Ameliyat kayıt

²⁹ Sahte veya gerçeğe aykırı belgenin, belgenin muhataplarını aldatmaya müsait olması veya bunun fail tarafından öngörülmesi kastının ortaya konması bakımından yeterlidir, Koca/Üzülmez, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, s. 853; Yargıtay’ın da taraftarı olduğu belgede sahtecilik suçlarında kastın failin zarar verme bilinci ve iradesi olarak anlaşılması gerektiğine ilişkin görüş için bkz. Erman, Sahtekarlık Suçları, s. 468; Toroslu, Ceza Hukuku Özel Kısım, s. 239; Soyaslan, Ceza Hukuku Özel Hükümler, s. 534; Failde zarar verme bilinci ve iradesiyle hareket etmesinin zorunlu olmadığı, gerçekleştirdiği sahtecilik fiili ile gerçeği değiştirdiğini bilmesinin yeterli olduğuna ilişkin görüş için bkz. Özbek vd., Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, s. 774; Gökçen, Belgede Sahtecilik Suçları, s. 214; Güngör, Resmi Belgelerde Sahtecilik Suçu, s. 32.

³⁰ Yargıtay’ın belgede sahtecilik suçlarında kastı açıklarken zarar verme bilinci ve iradesi temelinden hareket ettiği görülmektedir, “Sanık ...’ın, babası adına olan ayakkabıcı dükkanını kendisinin işlettiğini, sanık ...’in de rahatsızlığı sebebiyle ticari faaliyetlerin sanık ... tarafından yürütüldüğüne ilişkin beyanları karşısında, Yargıtay Ceza Genel Kurulu’nun 30.03.1992 gün ve 80/98 Sayılı kararında da vurgulandığı üzere, hesap sahibinin önceden verdiği açık ya da örtülü rıza üzerine onun yerine çeki imzalayarak kullanılan failde zarar verme bilinci bulunmayacağından suç kastının varlığının ileri sürülemeyeceği, sanıkların beyanlarında işlerin sanık ... tarafından yürütüldüğünü belirtmeleri nedeniyle hesap sahibinin zımnî rızasının varlığı kabul edileceğinden, sanığın suç kastıyla hareket ederek üzerine atılı suçları işlediğine dair mahkumiyete yeter kesin ve inandırıcı delil bulunmadığı anlaşılmalı; sanığın resmi belgede sahtecilik ve nitelikli dolandırıcılık suçlarından beraati yerine yazılı şekilde mahkumiyetine hükmedilmesi,” Yargıtay 15. Ceza Dairesi’nin 12.01.2021 tarihli, E. 2019/14012 ve K. 2021/147 sayılı kararı, <https://lib.kazanci.com.tr/>, Erişim Tarihi 10.12.2023; “sanık G.A. ile katılan arasındaki ticari ilişkinin niteliği ve suça konu çekin hangi amaçla verildiği kesin olarak saptanamamakta ve esasen bu konudaki uyumsuzluk özel hukuk hükümleri çerçevesinde çözümlenecek nitelikte bulunmakla birlikte, sanığın suça konu çeki önceden mevcut rızaya dayalı olarak keşide ederek, katılana verdiği, çekin başlangıçta hesap sahibi A.A. tarafından katılanın annesi Z.D. adına keşide edildiği, ancak bilahare katılanın isteği üzerine annesinin adının üzeri çizilerek, kayınvalidesi F.T. adının hamil olarak yazıldığı ve keşideci olarak sanık G.A. tarafından imzalandığı saptanmış, gerek çeki keşide ederek imzalayan fail G.A., gerekse hesap sahibi sanık A.A.’nın zarar verme bilinciyle hareket ettiği yönünde herhangi bir kanıt elde edilememiş, dolayısıyla atılı suçun kasıt (manevi) ögesi itibarıyla oluşmadığı anlaşılmıştır...”, Yargıtay Ceza Genel Kurulu’nun 25.04.2004 tarihli, E. 2004/6-93 ve K. 2004/126, <https://lib.kazanci.com.tr/>, Erişim Tarihi 10.12.2023.

defteri, ameliyat açısından ispat fonksiyonu görmektedir. Ameliyata dair önemli olayların belgelendirilmesini sağlar ve hukuk düzeninde delil değeri taşımaktadır. Kamu görevlisi olan doktorların kendi huzurunda gerçekleşen ve belgenin ispat fonksiyonuyla ilgili önemli durumları içeriğe aktarması şarttır. Yapılmaması, gerçeğe aykırı bir belgenin düzenlenmesine sebep olur. Burada önemli olan, belgenin delil fonksiyonu açısından zorunluluk teşkil eden bir hususa, düzenleyen tarafından muhatapları aldatmak amacıyla mı belgenin içeriğinde yer verilmediğidir. Bir belgenin muhataplarını aldatmak için gerçeğe aykırı düzenlenmesi, sahteciliğe sebebiyet verir³¹. Sahtecilik, önemli olayların içeriğe tamamen geçirilmemesi şeklinde olabileceği gibi, gerçeğin kısmi olarak aktarılmamasıyla da yapılabilir.

Karara konu olayda, kamu görevlisi olan doktorlar düzenledikleri ameliyat kayıt defterine, hastanın vücudunda unutulmuş gazlı bezin (önceki sezaryen ameliyatı sırasında) apseye sebebiyet verdiğine ve bunun ameliyatla çıkarıldığına ilişkin bir ifade yazmamışlardır. Bunu yaparken, gerçeğe aykırı ameliyat kayıt defteri ile önceki sezaryen ameliyatta unutulmuş gazlı bezin varlığını³² belgenin muhataplarından gizlemek istemişlerdir. Belgede gazlı bezin varlığına dair bir bilgi verilmediği gibi, vücuttan çıkarılınca bez de doğrudan çöpe atılmıştır. Ameliyat kayıt defterinin tutulması yükümlülüğü, doktorlara Yataklı Tedavi Kurumları İşletme Yönetmeliği m. 114 gereğince verilmiştir. Bu hükümde, belgenin nasıl tutulacağı ve içeriğinde hangi hususların yer alacağı belirtilmese de defterin düzenlenme amacının gerçekleştirilen ameliyata ilişkin hususları delillendirmek olduğunu söylemek gerekir. Ameliyat kayıt defteri, bu haliyle ameliyat açısından önemli olan ve delil teşkil ettiği hususları içermelidir. Olayda gerçeğe aykırı olarak meydana getirilen ameliyat kayıt defteri, belgenin ortaya koyması gereken önemli bir hususa ilişkin bilgiyi barındırmamaktadır. Bu haliyle ameliyat kayıt defteri, gazlı bezin vücuttan muhataplarını aldatmak üzere gerçeğe aykırı olarak düzenlenmiştir.

Bir belgenin gerçeğe aykırı olarak düzenlendiğinin kabulü için, belgenin her zaman var olan bir olayın/durumun varlığına ilişkin olumsuz bir ifade

³¹ Erman, Sahtekarlık Suçları, s. 429; Güngör, Resmi Belgelerde Sahtecilik Suçu, s. 91.

³² Gazlı bezin unutulması neticesinde, hastanın karın bölgesinde apse meydana gelmiş, bunun devamında da bağırsakları delinmiştir. Bu haliyle, doktorun sezaryen ameliyatı bitirdikten sonra kendisinin işlemde kullandığı gazlı bezi almaması dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı bir davranıştır. Bunun neticesinde hasta H, yaralanmıştır. İlk ameliyatı gerçekleştiren kadın doğum uzman A'nın ayrıca TCK m. 89 taksirle yaralama suçundan dolayı sorumluluğu doğacaktır.

barındırması gerekmez. Bazen düzenleyenler tarafından o hususa dair herhangi bir kayıt belirtilmeyerek de sahte bir gerçekliğin delillendirilmesi mümkündür. İşte olayda yer alan ameliyat kayıt defteri, bu haliyle gerçeğe aykırı sahte bir belgedir. Defteri bu şekilde muhataplarını aldatmak için düzenleyen A, B ve C'nin kamu görevlisinin resmi belgede sahteciliğini cezalandıran TCK m. 204/2 kapsamında cezalandırılması gerekir³³.

İkinci bir ihtimalde, eğer olayda A dışındaki doktorlar (B ve C) ameliyat kayıt defterinin A tarafından düzenlenmesine izin verip belge içeriğini incelemeyen imza atmışlarsa, bu kişiler açısından muhatapları aldatma amacı olmayacağından, fiilleri sadece TCK m. 257'de yer alan görevi kötüye kullanma suçuna sebebiyet verir. Bu durumda B ve C, belge içeriğini ortak bir irade ile doldurmaları gerekirken, A'nın belgeyi gerçeğe uygun şekilde dolduracağını düşünerek imza atmaktadırlar. B ve C, fiilleriyle görevlerine aykırı hareket etmiş olur. Zira her biri Yataklı Tedavi Kurumları İşletme Yönetmeliği m. 114 gereğince ameliyat kayıt defterini oluşturmada, belgenin gerçeğe uygun şekilde düzenlenmesi konusunda yükümlüdürler.

İncelediğimiz olayda ameliyat kayıt defterini gerçeğe aykırı olarak düzenleyen doktorlar bir kamu hastanesinde çalıştıklarından dolayı, sorumluluklarının kamu görevlisinin belgede sahteciliğini düzenleyen TCK m. 204/2'den olacağını ifade etmiştik. Olayın bir özel hastanede gerçekleşmesi durumunda kişilerin ceza hukuku sorumluluğunun ayrıca değerlendirilmesi gerekir. Bir başka ifadeyle gerçeğe aykırı bir ameliyat kayıt defterinin-belgenin kamu görevlisi olmayan doktorlar (özel sağlık kuruluşlarında çalışan) tarafından düzenlenmesi durumunda sorumlulukları kamu görevlisi olarak görev yapanlardan farklı olacaktır. Şöyle ki:

TCK m. 210/2'de kamu görevlisi sıfatına sahip olmayan sağlık mesleği mensuplarının özel belgede sahteciliği ayrı bir suç olarak tanımlanmıştır^{34, 35}.

³³ A, B ve C, bir kamu hastanesinde çalışan doktorlar olduğundan düzenlemiş oldukları gerçeğe aykırı belge sebebiyle TCK m. 204/2'de yer alan kamu görevlisinin belgede sahteciliğini cezalandıran hükümden sorumlu olacaklardır. Madde, kamu görevlisinin resmi belge üzerinde gerçekleştirdiği sahteciliği cezalandırmaktadır.

³⁴ TCK m. 210/2: “Gerçeğe aykırı belge düzenleyen tabip, dış tabibi, eczacı, ebe, hemşire veya diğer sağlık mesleği mensubu, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Düzenlenen belgenin kişiye haksız bir menfaat sağlaması ya da kamunun veya kişilerin zararına bir sonuç doğurucu nitelik taşıması halinde, resmi belgede sahtecilik hükümlerine göre cezaya hükmolünür.”.

³⁵ TCK m. 210/2'de düzenlenen suçla kamu görevlisi olsun veya olmasın bütün sağlık mesleği mensuplarının özel belgede sahteciliğinin cezalandırıldığını kabul eden görüş için bkz. Güngör, Resmi Belgelerde Sahtecilik Suçu, s. 94.

Bu suçla doktor, diş hekimi, eczacı, ebe, hemşire veya diğer sağlık mesleği mensuplarının gerçeğe aykırı belge düzenlemesi cezalandırılmaktadır. Hükme ilişkin kanuni tarifte “gerçeğe aykırı belge düzenleyen” ifadesi kullanılarak, madde özel belgede fikri sahteciliğe ilişkin bir suç tipi olarak düzenlenmiştir³⁶. Maddenin ikinci cümlesinde ise suça ilişkin nitelikli bir hal bulunmaktadır. Failin nitelikli halden sorumlu olması için gerçeğe aykırı olarak düzenlemiş olduğu belgenin kişiye haksız bir menfaat sağlaması, kamunun veya kişilerin zararına sonuç doğuracak bir nitelik taşıması aranmıştır³⁷. TCK m. 210/2’de nitelikli halin oluştuğu hallerde, failin resmi belgede sahtecilik hükümlerine göre cezalandırılacağı (TCK m. 204/1’in cezasıyla) belirtilmektedir³⁸.

Örneğin özel bir sağlık kuruluşunda çalışan doktorun gerçeğe aykırı olarak bir ameliyat kayıt defteri (belgeyle) düzenlemesi durumunda, düzenlenen gerçeğe aykırı belge kişilerin zararına sonuç doğuracak niteliğe sahip olduğundan, kamu görevlisi olmayan doktorun TCK m. 204/1’de (TCK m. 210/2 gereğince) yer alan hapis cezasına göre sorumluluğu doğar³⁹. Bu noktada kişinin belgede sahtecilik suçlarından sorumlu olması için, düzenlediği gerçeğe aykırı belgeyi muhataplarını aldatmak için meydana getirmesinin gerektiği ayrıca unutulmamalıdır.

3) Sezaryen doğuma ilişkin malpraktisin gizlenmesi amacıyla gerekli bilgilere yer verilmeksizin tutulan bu kayıtla, ayrıca TCK m. 281’de

³⁶ Osman Yaşar/Hasan Tahsin Gökcan/Mustafa Artuç, Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu Cilt V, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2010, s. 5978.

³⁷ Rahime Erbaş, “Kamu Görevlisi Olmayan Sağlık Mesleği Mensuplarının Gerçeğe Aykırı Belge Düzenlemesi”, İÜHFİM, 2013, 71(1), 331-351, s. 343.

³⁸ Yaşar/Gökcan/Artuç, Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu Cilt V, s. 5979.

³⁹ Kamu görevlisi olmayan sağlık mesleği mensuplarının düzenlediği sahte belgenin, kamunun veya kişilerin zararına sonuç doğurucu nitelik taşımasına ilişkin detaylı açıklamalar için bkz. Erbaş, “Kamu Görevlisi Olmayan Sağlık Mesleği Mensuplarının Gerçeğe Aykırı Belge Düzenlemesi”, s. 345; “...Sanık ...’ın hafta sonları cumartesi günleri G... Motorlu Taşıtlar Sürücü kursuna gelerek kursiyerleri muayene ettiğinin ve muayene sonrası gerekli notlarını alarak rapor tanzim etmesi için evrakları doktor olan sanık ...’a götürdüğünün, sanık ...’ın da hiçbir sürücü adayını muayene etmeden rapor düzenlediğinin, sürücü kursu kurucusu olan sanık ... ve kurs müdürü sanık ...’ın sanıklar M. ve C. ile birlikte hareket ettiklerinin anlaşılması, suça konu raporların içerik itibarıyla sahte olduğu ve özel poliklinikte düzenlenen reçete, tahlil ve benzeri belgelerden olması, düzenlenen bu belgelerin kullanılarak kişi veya kişilere haksız bir menfaat sağlanması ve kamu zararını doğurucu nitelik taşıması karşısında sanıkların eylemlerinin 5237 Sayılı TCK’nun 210/2. maddesinin ikinci cümlesi delaletiyle aynı Kanun’un 204/1. maddesine uyduğu ve bu madde uyarınca cezalandırılmaları gerektiği gözetilmeden, yazılı şekilde fazla ceza tayini...”, Yargıtay 21. Ceza Dairesi’nin, 16.02.2017 tarihli, E. 2015/9054 ve K. 2017/772 sayılı kararı, <https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim Tarihi 08.11.2023.

tanımlanan suç delillerini yok etme, gizleme veya değiştirme suçu oluşmuş mudur? Bu suç ihmali davranışla işlenebilir mi? Bu kayıtların sezaryen doğumu yapan doktorun yanı sıra doktor B ve C'nin müşterek imzasıyla tutulmasının, TCK m. 281'de tanımlanan suçtan dolayı sorumluluk üzerinde bir etkisi var mıdır?

Suç delillerini yok etme, gizleme veya değiştirme suçunda (TCK m. 281), daha öncesinde işlenmiş olan bir suçun delillerinin yok edilmesi, silinmesi, değiştirilmesi veya bozulması cezalandırılmaktadır. Suç, seçimlik hareketli bir suç olup herkes tarafından işlenebilir. Fail bu suçta, gerçekleştirdiği fillerle suç delillerinin soruşturma veya kovuşturma makamlarınca elde edilmesini engellemekte, böylece maddi gerçeğin ortaya çıkmasını zorlaştırmaktadır.

Suç delillerini yok etme, gizleme veya değiştirme suçunda, karartılan deliller, kasten işlenmiş bir suça ilişkin olabileceği gibi, taksirli bir suça ilişkin de olabilir^{40,41}. Özel hukuka ilişkin uyuşmazlıklara, disiplin yaptırımlarına ya da kabahatlere dair deliller suçun konusunu oluşturmaz⁴². Suçun işlenişi, delillerin saklanması, elektronik verilerde değişiklik yapılması, delillerin kırılması, belgelerin okunamaz hale getirilmesi veya eşyaların yerinin değiştirilmesi gibi farklı şekillerde meydana gelebilir⁴³.

İncelemeye konu olayda, gerçeğe aykırı belge düzenlenmesi ile birlikte suça ilişkin seçimlik hareketlerden biri olan suç delillerini gizlemenin gerçekleştirilip gerçekleştirilmediğini değerlendirmek gerekir.

Olayda ameliyat kayıt defterinde belirtilmeyen gazlı bez, daha önce gerçekleşen sezaryen ameliyat sırasında unutulmuştur. Doktor A, gerçekleştirdiği dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı bu davranışı neticesinde, hastasının sağlığının bozulmasına neden olmuştur. Doktor A'nın taksirle bir kişinin sağlığını bozması, TCK m. 89'da düzenlenen taksirle yaralama suçundan sorumluluğunu doğurur. Öyleyse unutulan gazlı bez, A'nın işlemiş

⁴⁰ Özgenç, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, s. 200; Osman Yaşar/Hasan Tahsin Gökcan/Mustafa Artuç, Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu Cilt VI, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2010, s. 8050.

⁴¹ Öncül suça ilişkin tartışmalar için bkz. Vesile Sonay Evik, "Suç Delillerini Yok Etme, Gizleme veya Değiştirme Suçu", Bahçeşehir Hukuku Fakültesi Dergisi, 2016, 11(137-138), 7-29, s. 14

⁴² İzzet Özgenç, Suç Örgütleri, 12. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019, s. 201.

⁴³ Yaşar/Gökcan/Artuç, Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu Cilt VI, s. 8051; Koca/Üzülmez, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, s. 1205.

olduğu taksirle yaralama suçuna ilişkin bir delildir. Bu delilin hukuk düzeni açısından varlığı ise ancak ameliyat kayıt defterinin gerçeğe uygun bir şekilde düzenlenmesi neticesinde tam olarak ortaya konabilecektir. Olayda doktorlar, taksirle yaralama suçunu gizlemek için gerçeğe aykırı bir belge düzenleyerek, öncül suça ilişkin delili gizlemek istemektedirler. Çünkü ameliyat kayıt defterinin gerçeğe aykırı düzenlenmesiyle birlikte gazlı bez delili ortaya konamamakta, bu delilin ayrıca rahatça yok edilmesine imkân sağlayacak sahte bir gerçeklik de meydana getirilmektedir. Gerçeğe aykırı belge, düzenleniş şekli itibariyle apseye sebebiyet veren şeyin önceki ameliyatta unutulmuş gaz bez olduğunu belgelendirmemektedir. Bu niteliği dikkate alındığında, gazlı beze ilişkin bir ifadeye yer verilmemesi, gerçeğin açığa çıkmaması için öncül suça ait delillerin gizlenmesi anlamına gelir. Taksirle yaralama suçunu aydınlatmak suç delillerinden biri, gerçeğe aykırı belge ile gizlenmiştir. Gazlı bezden soruşturma/kovuşturma makamlarının haberi olamayacaktır. O halde, gerçeğe aykırı sahte belge düzenlenmesiyle birlikte, suç delillerini yok etme, gizleme veya değiştirme suçuna ilişkin seçimlik hareketlerden olan delillerin gizlenmesi meydana getirilmiştir. Delillerin gizlenmesi, suça ilişkin delilin bulunduğu yerden alınarak nakledilmesiyle yapılabileceği gibi, delilin perdelenmesi veya saklanmasıyla da oluşturulabilir⁴⁴. Olayda taksirle yaralama suçuna ilişkin delilin gizlenmesi için gerçeğe aykırı belge düzenlenmesi, temelde delilin perdelenmesinin bir başka gerçekleştirilişi şeklinde karşımıza çıkar.

Bu kapsamda A, B ve C'nin, taksirle yaralama suçuna ilişkin bir delili gizlemek için gerçeğe aykırı belge düzenlemeleri, TCK m. 281/1-2'de düzenlenen suç delillerini yok etme, gizleme veya değiştirme suçuna sebebiyet verir. Ancak A öncül suç olan taksirle yaralama suçunun faili olduğundan, kendisi TCK m. 281/1'de belirtilen şahsi cezasızlık halinden faydalanır. A, daha öncesinde kendisinin işlediği öncül suça ilişkin bir delili gizlemiştir.

B ve C'nin ise ameliyat kayıt defterini muhatapları aldatmak için düzenlediği ortaya konabilirse ayrı ayrı resmi belgede sahtecilik suçundan (TCK m. 204/2) ve suç delillerini yok etme, gizleme veya değiştirme suçundan (TCK m. 281/1-2) dolayı cezalandırılmaları gerekir. Aslında burada bir fiille hem resmi belgede sahtecilik suçuna, hem de suç delillerini yok etme, gizleme veya değiştirme suçuna sebebiyet verilmektedir ve TCK m. 44'te yer alan fikri içtima hükümlerinin uygulanması gerekmektedir. Ancak TCK m.

⁴⁴ Özgenç, Suç Örgütleri, s. 203; Yaşar/Gökcan/Artuç, Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu Cilt VI, s. 8051.

212’de yer alan gerçek içtima hükmü gereğince, B ve C her iki suçtan ayrı ayrı cezalandırılacaktır⁴⁵.

Suç delillerini yok etme, gizleme veya değiştirme suçu neticeli bir suçtur⁴⁶. Suç, düzenleniş şekli itibariyle yok etme, gizleme, değiştirme ve bozma gibi icrai olarak gerçekleştirilebilecek seçimlik hareketleri barındırmaktadır. Bu suçun ihmali hali, TCK’da ayrı bir suç olarak düzenlenmediğinden ihmali davranışla bu suçun işlenmesi mümkün değildir^{47, 48}. İncelediğimiz olay temelinde suç delillerini yok etme, gizleme veya değiştirme suçunun ihtimali bir şekilde işlenip işlenemeyeceğini değerlendirecek olursak, A, B ve C’nin ameliyat kayıt defterinin gerçeğe uygun şekilde düzenlenmesi konusunda yükümlülükleri bulunmaktadır. B ve C’nin, belgenin gerçeğe aykırı düzenlendiğini görmelerine rağmen bunun uygun şekilde düzenlenmesini sağlamamaları, yükümlülüklerinin ihlali anlamına gelir. Buna rağmen B ve C, gerçeğe aykırı olan ameliyat kayıt defterine imza atmazlarsa, yalnızca A’nın imzasının yer aldığı ameliyat kayıt defteri bu haliyle de belgede sahtecilik suçlarının konusu olabilecektir. Zira ameliyat kayıt defteri, bir durum bildiren belge olduğundan, yalnızca A’nın imzasıyla dahi hukuki hüküm ifade eder. B ve C her ne kadar resmi belgede sahtecilik suçuna yardım eden olarak katılsalar da, işlenmekte olan bir suçu yetkili makamlara bildirmemeleri sebebiyle yalnızca (failliğin şerikliğe asliliği ilkesi gereğince) kamu görevlisinin suçu bildirmeme suçundan sorumlulukları doğacaktır (TCK m. 279)⁴⁹.

⁴⁵ Gökçen, Belgede Sahtecilik Suçları, s. 356.

⁴⁶ Yaşar/Gökcan/Artuç, Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu Cilt VI, s. 8053; Faruk Turhan, “The Offence of the Suppression, Obfuscation and Alteration of the Criminal Evidences”, Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi, 2016, 4(2), 191-215, s. 209

⁴⁷ İhmali hareketle işlenebileceklerinin ayrıca düzenlenmediği durumlarda neticeli suçların da ihmali davranışla işlenebileceğinin kabulünün kanunilik ilkesine aykırı olacağına ilişkin görüş için bkz. Koca/Üzülmez, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, s. 400; Karşı yönde görüş için bkz. Hakan Hakeri, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 25. Bası, Adalet Yayınevi, Ankara, 2019, s. 143.

⁴⁸ Zabit Yılmaz, “Müşterek Faillik ve Dolaylı Faillik Kurumlarının İhmali Suçlar Yönünden Değerlendirilmesi”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 2018, 24(1), 122-131, s. 124; İhmali davranışların cezalandırılabilmesi için bu konuda açık bir hükmün gerektiğine ilişkin görüş için bkz. Artuk vd., Ceza Hukuku Genel Hükümler, 14 Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, s. 323.

⁴⁹ TCK m. 279’da düzenlenen kamu görevlisinin suçu bildirmeme suçu, görevi kötüye kullanma suçunun özel nitelikli bir halidir. Bu nedenle kamu görevlisinin göreviyle bağlantılı olarak bir suçun işlendiğini öğrenmesine rağmen bu suçu bildirmemesi, TCK m. 257/2 görevi kötüye kullanma suçu yerine, özel hüküm olan TCK m. 279’dan sorumluluğunu meydana getirir, Yaşar/Gökcan/Artuç, Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu Cilt VI, s. 8030; Koca/Üzülmez, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, s. 1189; Aksi yöndeki sağlık mesleği

V. Sonuç

Belgeler, toplumsal hayat içerisinde ifadeleri/olayları içeriğinde taşıyarak bir ispat aracı görevi yerine getirirler. Bu nitelikleri dikkate alındığında belgelerin, delil teşkil ettiği hususa ilişkin önemli sayılabilecek kısımları içeriğinde taşıması gerekir. Düzenleniş sebebi açısından zorunluluk arz eden hususların içeriğe aktarılmaması, delil fonksiyonlarını yerine getirmesini önler.

Belge üzerinde gerçekleştirilen sahtecilikler, bir belgenin sahte olarak düzenlenmesi, gerçek bir belgenin muhataplarını aldatacak şekilde değiştirilmesi, gerçeğe aykırı olarak bir belge düzenlenmesi gibi farklı şekillerle oluşabilir. Kamu görevlisinin düzenlemekle yetkili olduğu belgeye, içeriğinde yer vermesi gereken hususlardan hiç bahsetmemesi ya da olduğundan farklı olarak geçirmesi, gerçeğe aykırı bir belgenin düzenlenmesi anlamına gelir. Yine bu kapsamda belgede gösterilmesi gereken bir beyanın veya hukuken önem taşıyan bir olayın muhataplarından gizlenmesi için kısmi olarak geçirilmesi de gerçeğe aykırı bir belgenin düzenlenmesidir. Muhatapları aldatmaya elverişli böyle bir belge, resmi belgede sahtecilik suçuna (TCK m. 204/2) sebebiyet verir. İçeriğe aktarılmayan hususun, kamu görevlisi tarafından önemsiz görülmesi veya belge düzenlenirken içeriğe yazılmasının unutulması hallerinde, muhatapları aldatmak istenmediğinden resmi belgede sahtecilik suçu oluşmaz. TCK m. 257’de düzenlenen görevi kötüye kullanma suçu meydana gelebilir. Olayda Yargıtay 11. Ceza Dairesi’nin ve Yargıtay Ceza Genel Kurulu’nun, gerçeğe aykırı düzenlenen belgenin ilk ameliyatı yapan doktor A’nın soruşturma tehdidinden kurtulması amacıyla (bilerek gerçeğe aykırı) düzenlendiğine vurgu yaparak sahteciliğin gerçekleştirildiğini tespit etmesi isabetlidir.

Gerçeğe aykırı bir belgenin düzenlenmesi, TCK m. 281’de düzenlenen suç delillerini yok etme, gizleme veya değiştirme suçuna sebebiyet verilebilir. Suç, seçimlik hareketli bir suç olup, bir suçun delillerinin yok edilmesi, silinmesi, değiştirilmesi veya bozulmasını cezalandırmaktadır. Kamu

mensuplarının kamu görevlisi olsun veya olmasın TCK m. 280’de düzenlenen sağlık mesleği mensuplarının suçu bildirmemesi suçundan sorumlu olacağına ilişkin görüş için bkz. Tezcan/ Erdem/Önok, Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, s. 1411; Suçu bildirme yükümlülüğü bulunan kişinin aynı zamanda kamu görevlisi olması durumunda TCK m. 279 ve TCK m. 280 hükümleri arasında içtima hükümleri bağlamında meselenin çözülmesi gerektiğine ilişkin görüş için bkz. A. Burak Karahan, “Sağlık Mesleği Mensuplarının Suçu Bildirmemesi Suçu (TCK m. 280)”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 2019, 25(2), 948-978, s. 961.

görevlisinin gerçeğe aykırı bir belge düzenleyerek, bu belge ile öncül bir suça ilişkin delillerin gizlenmesini amaçladığı durumlarda, suç delillerinin gizlenmesinden bahsedilebilecektir. Bu durumda kişi gerçeğe aykırı belge ile sahte bir gerçeklik oluşturmakta ve öncül suça ilişkin delilin ortaya çıkmasını önlemektedir. Ancak buna rağmen gerçeğe aykırı belgeyi düzenleyen kişi öncül suçun da faili ise TCK m. 281/1’de yer alan şahsi cezasızlık halinden faydalanır. Sadece TCK m. 204/2’de yer alan kamu görevlisinin resmi belgede sahteciliği suçundan sorumluluğu doğar.

KAYNAKÇA

- Akın G, Resmi Belgede Sahtecilik Suçu, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, 2022.
- Artuk ME vd., Ceza Hukuku Genel Hükümler, 14. Baskı, Adalet Yayınevi, 2020.
- Artuk ME vd., Ceza Hukuku Özel Hükümler, 19. Baskı, Adalet Yayınevi, 2021.
- Erbaş R, “Kamu Görevlisi Olmayan Sağlık Mesleği Mensuplarının Gerçeğe Aykırı Belge Düzenlemesi”, İÜHFM, 2013, 71(1), 331-351.
- Erman S, Sahtekarlık Suçları, İ. Ü. Fen Fakültesi Basım Atölyesi, 1987.
- Evik VS, “Suç Delillerini Yok Etme, Gizleme veya Değiştirme Suçu”, Bahçeşehir Hukuku Fakültesi Dergisi, 2016, 11(137-138), 7-29.
- Gökcen A, Belgede Sahtecilik Suçları, 5. Bası, Adalet Yayınevi, 2018.
- Güngör D, Resmi Belgelerde Sahtecilik Suçu, 1. Baskı, Yetkin Yayıncılık, 2010.
- Hafizoğulları Z/Özen M, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Topluma Karşı Suçlar, 3. Baskı, US-A Yayıncılık, 2017.
- Hakeri H, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 25. Bası, Adalet Yayınevi, 2019.
- Karahan AB, “Sağlık Mesleği Mensuplarının Suçu Bildirmemesi Suçu (TCK m. 280)”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 2019, 25(2), 948-978.
- Koca M/Üzülmez İ, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 15. Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2022.
- Koca M/Üzülmez İ, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, 8. Baskı, Adalet Yayınevi, 2022.
- Özbek vd., Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, 5. Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2013.
- Özbek VÖ, Ekonomi Ceza Hukuku Özel Hükümler, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2021.
- Özgenç İ, “İcrai Suça İhmalî Davranışla İştirak: Anayasa Mahkemesi'nin Bir Kararı Üzerine Değerlendirmeler”, Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi, 2014, 2(1-2), 1-10.

Özgenç İ, Suç Örgütleri, 12. Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2019.

Özgenç İ, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 18. Bası, Seçkin Yayıncılık, 2022.

Pancaroglu B, “Sahte ve Gerçek Belge Kavramlarının Ceza Hukuku Bağlamında Değerlendirilmesi ve Sonuçları”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 2022, 28(2), 806-847.

Soyaslan D, Ceza Hukuku Özel Hükümler, 12. Baskı, Yetkin Yayınları, 2018.

TDK Sözlük, <https://sozluk.gov.tr>, Erişim Tarihi 05.11.2023.

Tezcan D/Erdem MR/Önok RM, Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, 19. Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2021.

Toroslu N, Ceza Hukuku Özel Kısım, 10. Baskı, Savaş Yayınevi, 2019.

Turhan F, “The Offence of the Suppression, Obfuscation and Alteration of the Criminal Evidences”, Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi, 2016, 4(2), 191-215.

Yaşar O/Gökcan HT/Artuç M, Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu Cilt V, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, 2010.

Yaşar O/Gökcan HT/Artuç M, Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu Cilt VI, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, 2010.

Yılmaz Z, “Müşterek Faillik ve Dolaylı Faillik Kurumlarının İhmalî Suçlar Yönünden Değerlendirilmesi”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 2018, 24(1), 122-131.

Yararlanılan Kararlar

Yargıtay CGK., E. 2004/6-93, K. 2004/126, 25.04.2004.

Yargıtay 11. CD., E. 2013/9727, K. 2015/28726, 17.09.2015.

Yargıtay 21. CD., E. 2015/9054, K. 2017/772, 16.02.2017.

Yargıtay 15. CD., E. 2019/14012, K. 2021/147, 12.01.2021

Yargıtay CGK., E. 2016/500, K. 2021/243, 02.06.2021.